

10. март 2022. године

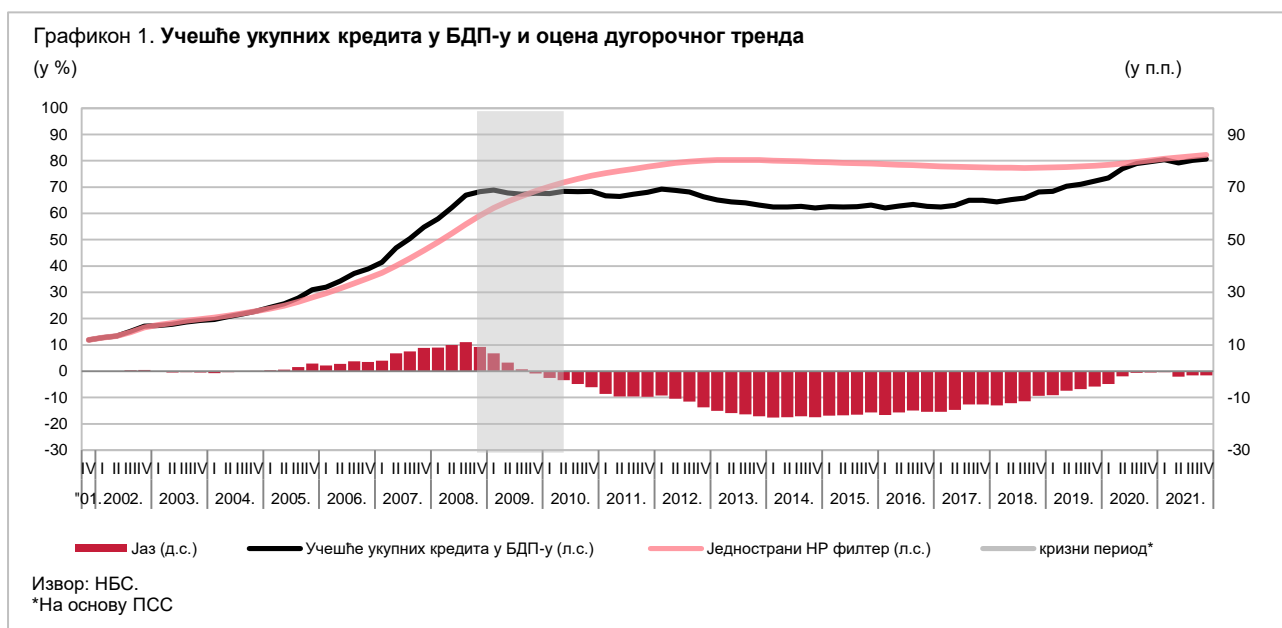
ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ЗА УТВРЂИВАЊЕ СТОПЕ КОНТРАЦИКЛИЧНОГ ЗАШТИТНОГ СЛОЈА КАПИТАЛА ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Извршни одбор Народне банке Србије је на основу члана 14. став 1. тачка 11) Закона о Народној банци Србије („Службени гласник РС“, бр. 72/2003, 55/2004, 85/2005 – др. закон, 44/2010, 76/2012, 106/2012, 14/2015 и 40/2015 – одлука УС и 44/2018) и на основу тачке 436. Одлуке о адекватности капитала банке („Службени гласник РС“, бр. 103/2016, 103/2018, 88/2019, 67/2020, 98/2020, 137/2020 и 59/2021, у даљем тексту: Одлука о адекватности капитала), на седници одржаној 10. марта 2022. године, одлучио да стопу контрацикличног заштитног слоја капитала за Републику Србију задржи у висини од 0% имајући у виду да се оцењено учешће реалне кредитне активности у реалном БДП-у налази испод свог дугорочног тренда, као и присутан наставак глобалне неизвесности изазване ширењем нових сојева вируса корона и порастом геополитичких тензија.

Контрациклични заштитни слој капитала (у даљем тексту: *ССуВ*) представља додатни основни акцијски капитал које су банке у обавези да одржавају изнад прописаних регулаторних минимума у износу који је једнак производу њихове ризичне активе и специфичне стопе контрацикличног заштитног слоја капитала. Применом овог инструмента утиче се на ублажавање цикличне димензије системског ризика, будући да се њиме током периода израженог кредитног раста ствара додатни слој основног акцијског капитала, који може бити ослобођен када се системски ризици материјализују.

Народна банка Србије утврђује на тромесечном нивоу стопу *ССуВ*-а за Републику Србију, узимајући у обзир вредност референтног показатеља, важеће смернице и препоруке Европског одбора за системски ризик и остале променљиве које сматра релевантним за праћење цикличне димензије системског ризика. У складу с тачком 436. ст. 2. и 3. Одлуке о адекватности капитала, основу за обрачун референтног показатеља на бази кога се процењује потребна висина стопе *ССуВ*-а, представља одступање учешћа кредита у БДП-у од свог дугорочног тренда. Одређивање стопе *ССуВ*-а за Републику Србију усаглашено је с препоруком за утврђивање стопе *ССуВ*-а Европског одбора за системски ризик (*ESRB/2014/1*).

На Графикону 1. приказано је учешће кредитне активности недржавном сектору у БДП-у¹, дугорочни тренд и оцењено одступање учешћа кредита у БДП-у од свог дугорочног тренда. Након периода експанзивне кредитне активности од 2000. до 2008. године, крајем 2009. године одступање учешћа кредита у БДП-у ушло је у зону негативних вредности. Присутан раст кредитне активности од 2014. године, резултирао је да се учешће укупних кредита у БДП-у приближи свом дугорочном тренду. Према подацима за децембар 2021. године, учешће реалне кредитне активности у реалном БДП налази се испод свог дугорочног тренда (вредност јаза износи -1,6 п.п.). На крају Т4 2021. забележено је повећање вредности јаза у односу на крај 2014. од 15,9 п.п., док је на међугодишњем нивоу вредност јаза смањена за 1,1 п.п.. Имајући у виду да се оцењено учешће реалне кредитне активности у реалном БДП-у налази испод свог дугорочног тренда, као и присутан наставак глобалне неизвесности изазване ширењем нових сојева вируса корона и порастом геополитичких тензија изазваних кризом у Украјини, утврђивање стопе ССуВ изнад 0% могло би да утиче на потенцијални будући раст кредитне активности.

Народна банка Србије је у претходном периоду усвојила низ мера као одговор на кризу изазвану пандемијом. Правовременим и адекватним мерама омогућено је да домаћи финансијски сектор добије додатну

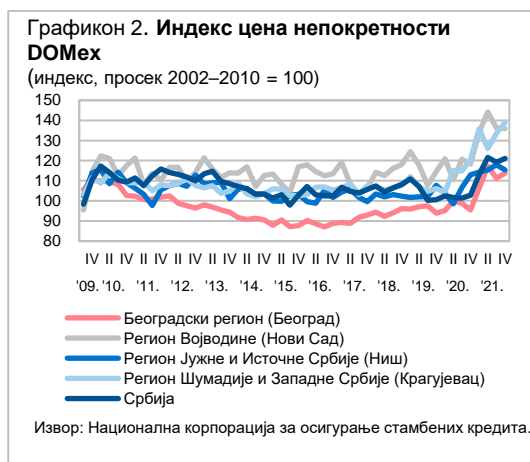
¹ Републички завод за статистику за потребе обрачуна дефлатора реалног БДП-а за референту годину користи 2015. годину.

динарску и девизну ликвидност како би несметано могао да настави кредитирање домаће привреде и грађана.

Ради одређивања стопе контрацикличног заштитног слоја капитала за Републику Србију, поред одступања учешћа кредита у БДП-у од дугорочног тренда, узети су у обзир и додатни опциони показатељи, у складу с тачком 436. став 4. Одлуке о адекватности капитала. Коришћени су опциони показатељи праћења кредитне активности који осликавају карактеристике домаћег финансијског система, а односе се на тржиште непокретности, спољну неравнотежу и на кретања у банкарском сектору.

Тржиште непокретности

Према подацима НКОСК-а просечна вредност стамбених непокретности по m^2 за Републику Србију у четвртом тромесечју 2021. износила је 1.019 EUR. Током четвртог тромесечја 2021. године забележен је раст укупног броја издатих дозвола новоградње од 8,4% у односу на исто тромесечје прошле године. Просечан *LTV* лимит новоодобрених стамбених кредита налази се испод регулаторног максимума од 80%² и у четвртом тромесечју 2021. износио је 74,9%.³

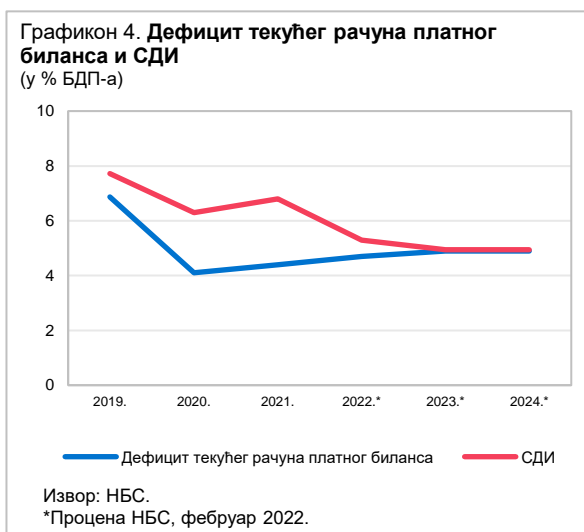
² Одлуком о мерама за очување и јачање стабилности финансијског система („Службени гласник РС”, бр. 34/2011, 114/2017 и 84/2020), кредит који је обезбеђен хипотеком на непокретности може бити одобрен физичком лицу под условом да износ кредита није већи од 80% вредности те непокретности. Изузетно банка може физичком лицу одобрити стамбени кредит који је обезбеђен хипотеком на непокретности под условом да је обезбедила да износ тог кредита није већи од 90% вредности те непокретности, ако се тај кредит одобрава у оквиру мера подршке државе одређеним категоријама физичких лица или уколико се кредит одобрава за куповину прве стамбене непокретности.

³ Према подацима Националне корпорације за осигурање стамбених кредита за новоодобрене кредите осигуране код те корпорације.

Оцена банака је да су кредитни стандарди становништву у Т4 2021, треће тромесечје заредом, ублажени и то се односило на динарске кредите. Поред тога, резултати јануарске анкете Народне банке Србије о кредитној активности банака показују да су банке у Т4 2021. благо поштриле стандарде по којима су одобравале кредите привреди, при чему се то односило на девизно индексирани кредите, док су стандарди за динарске кредите остали непромењени. Финансирање капиталних инвестиција (поред потребе за ликвидним средствима), постаје све значајнији фактор раста тражње привреде за кредитима, док је потреба за куповином непокретности водећи фактор раста тражње код становништва.

Показатељи спољне неравнотеже

Према прелиминарним подацима, прилив капитала у Републику Србију по основу нето страних директних инвестиција премашио је рекордан ниво који је остварен у 2019. години и у 2021. износио је 3,6 млрд евра. У Т4 2021 је остварен нето прилив капитала у износу од 862,9 млн евра (готово четири пута већи у односу на исти период прошле године). Дефицит на текућем рачуну платног биланса у 2021. износио је 2,3 милијарде евра. Учешће дефицита текућег рачуна у бруто домаћем производу на нивоу 2021. године износи око 4,4%, што је незнатно више него претходне године, и последица је повећаног увоза енергената крајем године У средњем року дефицит текућег рачуна ће остати испод 5% БДП-а, уз и даље пуну покривеност нето приливима СДИ.

Основни показатељи банкарског сектора

Банкарски сектор је остао адекватно капитализован и високо ликвидан уз очекивања да ће се тако задржати у наредном периоду. На крају Т3 2021. године⁴ показатељ адекватности капитала на нивоу банкарског сектора је износио 21,7%, што је знатно изнад регулаторног минимума.⁵

Вредност количника одобрених кредита и примљених депозита (*Loan-to-Deposit – LtD*) је на крају 2021. године забележио вредност од 0,79 што је знатно ниже од 1, и указује на то да се банке у већој мери ослањају на домаће, стабилне изворе финансирања, као што су депозити.

Учешће проблематичних кредита у укупним кредитима банкарског сектора је значајно смањено и има евидентан опадајући тренд као резултат Стратегије за решавање проблематичних кредита која је донета 2015. године, као и других регулаторних активности Народне банке Србије. Учешће проблематичних кредита износило је 3,5% на крају Т4 2021. године, што је за око 0,2 п.п. мање у односу на Т4 2020. године, односно за 18,8 п.п. мање у односу на август 2015. године када је усвојена поменута Стратегија.

⁴ Последњи доступан податак.

⁵ Од 30. јуна 2017. године минимум показатеља адекватности капитала износи 8% (минимум показатеља основног капитала је 6%, док је минимум показатеља основног акцијског капитала 4,5%).

Оцена системског ризика финансијског система Републике Србије

Показатељ системског стреса (у даљем тексту: ПСС) развијен је с циљем да се идентификују периоди повишеног стреса и ниво системског ризика финансијског система Републике Србије. ПСС обухвата низ показатеља који сагледавају величину финансијског стреса у шест најважнијих сегмената финансијског система Републике Србије: девизно тржиште, тржиште државних хартија од вредности, тржиште новца, тржиште капитала, банкарски сектор и међународно окружење.

Након раста нивоа који је био најизраженији у току априла и маја 2020. године услед ширења пандемије, ПСС је наставио да се смањује и бележи стабилну системску компоненту. У Т4 2021, ПСС је незнатно снижен у односу на претходно тромесечје.

Континуирано унапређење регулаторних мера које спроводи Народна банка Србије, као и побољшање домаћег макроекономског окружења остварено у претходном периоду, утицали су на то да банкарски систем Републике Србије остане стабилан, адекватно капитализован и високо ликвидан уз очекивања да ће се тако задржати и у наредном периоду.

Показатељ адекватности капитала за септембар 2021. износио је 21,7%⁶, док просечан месечни показатељ ликвидности у децембру 2021. бележи вредност од 2,1. То потврђују и резултати макропруденцијалних стрес-тестова, за септембар 2021. године, који потврђују да и у случају најнеповољнијег сценарија показатељ адекватности капитала бележи вредности које су значајно веће од регулаторног минимума.

Након повећања кредитног рејтинга Србије с Ба3 на Ба2 у марту 2021. од стране рејтинг агенције Moody's, почетком децембра 2021. и рејтинг агенција Standard & Poor's повећала је изгледе Србије за добијање инвестиционог рејтинга са стабилних на позитивне. На одлуку су утицали снажан привредни раст Србије и показан висок степен отпорности домаће привреде на шок изазван пандемијом. Поред тога, у фебруару 2022. рејтинг агенција Fitch Ratings задржала је кредитни рејтинг Србије на нивоу ВВ+, један ниво до инвестиционог, уз стабилне изгледе за његово даље повећање. У својој одлуци, агенција Fitch Ratings, поред осталог наглашава и стабилност банкарског сектора, као и повећану отпорност Србије на шокове из међународног окружења, којој доприносе континуитет пуне покривености текућег дефицита страним директним инвестицијама и адекватне девизне резерве земље, које су повећане упркос пандемији.

⁶ Последњи доступан податак.